

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויגש

(חלק בה שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויגש, איז טבת, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויגש ב

— וואָס אין נמשל איז דאָס אַז זיי וועלן זיין „לגוי אחד .. ומלך אחד יהי לכולם“:

וויבאַלד אַז דער „מלך אחד“ וועט זיין פון שבט יהודה און — לעולם דוקא [ווי ער איז ממשיך] „ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי לכולם .. ודוד עבדי נשיא להם לעולם“ — איז דאָך דאָס לכאורה ניט קיין שלימות/דיקע אחדות, וואָרום מלכות יוסף (אפרים) וואָס איז געווען ביז דעמאָלט מלכות פאַר זיך וועט בטל ווערן און — לעולם — איז פאַראַן דעמאָלט בלויז דער אײן עץ של יהודה?⁷

לכאורה וואָלט מען געקענט זאָגן אַז אויך לעת“ל וועט זיין צוויי דרגות ובחינות אין מלוכה, ע”ד ווי די גמרא⁸ זאָגט לגבי דוד’ן און משיח’ן — „כגון קיסר ופלגי קיסר“. ועד”ז וועט זיין בנוגע למלכות יהודה ומלכות יוסף⁹.

אַבער נוסף לזה, אַז אויך דעמאָלט איז דאָס ניט קיין אחדות בשלימותה (וואָרום יהודה איז לעולם העכער און אָפּגעטיילט פון יוסף), קען מען אַזוי ניט זאָגן בנוגע למלכות יוסף — די מלכות פון עשרת השבטים, וואָרום ס’איז מפורש

א. עס איז ידוע אַז די הפטרות זיינען יעדערע „מענינה של פרשה“¹⁰. די שייכות פון הפטרות פרשתנו צו דער סדרה איז בפשטות:

דער תוכן (התחלתו) פון פרשת ויגש איז — כשמה — די הגשה פון יהודה ליוסף. וואָס דאָס איז ניט נאָר אַ „הגשה“ אַלס יחידים בפ”ע (יהודה און יוסף), נאָר ווי ס’איז מבואר אין זהר², אַז אויף הגשת יהודה ליוסף שטייט³ „כי הנה המלכים נועדו דא יהודה ויוסף בגין תרווייהו מלכים“ (און דער תוכן פון דער הגשה — „תקרובתא (קירוב) דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד .. ואתאחידו דא בדא“⁴);

און דאָס איז אויך דער תוכן פון דער הפטורה⁵ — ווי אַזוי לעתיד לבא וועט זיין דער איחוד פון מלכות יהודה און מלכות יוסף: „קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה גו’ עץ אחד וכתוב עליו ליוסף גו’ וקרב אותם גו’ והיו לאחדים בידך .. כה אמר אדני גו’ ועשיתי אותם לגוי אחד גו’ ומלך אחד יהי לכולם גו’ ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד“.

מען דאַרף אָבער תוספת ביאור, ווי אַזוי זאָגט מען אַז זיי ווערן „לאחדים“ („וועשיתים לעץ אחד יהוה בידים“⁶)

- (1) טושר”ע או”ח ר”ס רפד. שו”ע אדה”ז שם וסרפ”ג. טאו”ח סתכ”ח. רמ”א שם ס”ח.
- (2) פרשתנו רז, א (וראה גם שם סע”א). וראה גם ב”ר פצ”ג, ב.
- (3) תהלים מה, ה.
- (4) זהר שם (ע”א).
- (5) חוקאל לו, טו ואילך.
- (6) שם, יט. וראה רד”ק שם.

(7) שם, כד”כ.

(8) ובזמן משיח יהי רק עץ אחד דיוסף — כבמפרשים עה”פ ובמדור”ל — וראה לקמן

הערה 13.

(9) סנהדרין צח, סע”ב.

(10) להעיר אשר דוד ומשיח (לדעיל בפנים) — שניהם מיהודא, אבל בראב”ד ספ”א דהל’ מלכים מפרש, דבאופן כזה הי’ אפשר להיות ע”פ תורה מלך מ(שאר) ישראל לעולם (אבל — דן בהלכה שבדבר ובזמנה, ולא בנוגע לפועל בימיהו”מ). וראה צפע”ג עה”ת יחי מט, ט.

פון קבלה) די שייכות פון די מימרות צו די בעלי המאמר – אַז מצד בחינת ר' יצחק, גבורה¹⁷, איז „עלמא תתאה (בלויז) כגוונא דעלמא עילאה“ (ס'איז דא אַ דמיון ביניהם, אָבער זיי בלייבן צוויי באַזונדערע וועלטן), און בחינת ר' יהודה – חסד¹⁷ – טוט אויף, אַז די שייכות פון „עלמא תתאה“ און „עלמא עילאה“ זאָל זיין (ניט נאָר אין דעם וואָס זיי זיינען „כגוונא“ ומתאימים זלז, נאָר) אין אַן אופן פון „למהוי כלא בשלימו חד“, אַן אחדות בשלימות צווישן זיי.

דער טאַטע איז אָבער ניט מבאר די שייכות פון דעם ענין צום תוכן הסדרה – פאַרלאַזנדיק זיך (ווי גערעדט כמה פעמים) אַז אויף די ענינים הפשוטים וועט מען זיך אַליין כאַפּן¹⁸.

ועד¹⁹ בעניננו: די שייכות פון סיפור האמור צום תוכן הסדרה איז מובן פון פשטות המשך הענין אין זהר דאָרט: נאָך דעם סיפור¹⁹ איז דער זהר מסביר (כנ"ל) ווי דער תוכן פון הגשת יהודה ליוסף איז – דער קירוב פון „עלמא בעלמא“²⁰. . למהוי כולא חד“ (ע"ד ווי ר' יהודה זאָגט אַז עלמא תתאה און עלמא עילאה²¹ ווערן „כלא בשלימו חד“).

ככ"מ, אַז לעת"ל וועט מלכות זיין בלויז פון מלך המשיח, וכמובן פון לשון ההפך טורה גופא: „ומלך אהא יהי לכולם. . . ורועה אהא יהי לכולם“.

[און דאָס וואָס עס שטייט במדרשי רז"ל¹¹ אַז עס וועט זיין משיח בן יוסף¹², איז דאָס ניט אין דעם זעלבן זמן צוזאָמען מיט משיח בן דוד¹³, נאָר אין אַ פריערדיקן זמן – איידער עס ווערט בפועל מלכות דמשיח בן דוד].

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם, וואָס איידער דער זהר איז מסביר (כנ"ל) ווי דער תוכן פון הגשת יהודה ליוסף איז „תקרבותא דעלמא בעלמא. . . למהוי כלא חד“, ווערט דאָרט¹⁴ דערציילט אַ סיפור, וז"ל:

רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא, אמר ר' יצחק לרבי יהודה הא תנינן דכד ברא קב"ה עלמא עבד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה וכלא דא לקבל דא ואיהו יקר¹⁵ לעילא ותתא, אמר רבי יהודה הכי הוה ודאי וברא אדם על כלא ההי¹⁵ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי בראתי. . . דאיהו קיומא דעלמא למהוי כלא בשלימו חד.

דער טאַטע איז זיינע הערות אויף זהר¹⁶ איז מבאר (כדרכו – אין אותיות

17 ראה בהנסמן בלקוטי לוי"צ שם.
18 או שסמך על הנדפס בביאור¹⁷ לאדהאמ"צ שם (ראה שם כו, ב). וראה גם ביאור¹⁷ להצ"צ שם (ס"ע קמו ואילך).
19 ראה ביאור¹⁷ (שבעה קודמת) בביאור המשך דברי ר' יצחק ור' יהודה שבזהר שם (עד „ויגש אליו – תקרובתא דעלמא כו“) – שהכל המשך אחד, ע"ש.
20 ראה גם תו"א ריש פרשתנו (מד, א).
21 ראה זהר שם (רו, ריש ע"ב) בהמשך הדיבור, בפי' כי הנה המלכים נועדו – תריין עלמין מתקשרן כחזא. . . תריין עלמין קדישין עלמא עלאה ועלמא תתאה“.

11 סוכה נב, א.ב. זח"א בהשמטות רסג, א. ח"ג רנב, א. ובכ"מ – ראה תו"ש ויחי מט אות של. שערי זהר לטובה שם, א ובהנסמן שם.
12 וכבר העירו ושקו"ט באחרונים שברמב"ם לא הוכר כלל ע"ד משיח בן יוסף.
13 להעיר מאברבנאל ליחזקאל שם דמפרש הפסוקים (המובאים בהפטורה) דמתחלה ימלוך משיח בן יוסף על כל ישראל ואח"כ ימלוך משיח בן דוד.
14 רה, ב. וראה ביאור¹⁷ (לאדהאמ"צ) שם (כה, ד ואילך) ולהצ"צ שם (ע' קמה ואילך).
15 ישעי' מה, יב.
16 לקוטי לוי"צ לזהר ח"א (ס"ע קצא ואילך).

ג. עפ"י יש לומר, אַז דאָס וואָס דער זהר איז מקדים דעם סיפור הנ"ל, איז ניט בלויז אויף ברענגען אַן ענין אין דעם ענין „קירוב“ פון צוויי (באַזונדער־רע) וועלטן – נאָר ווייל דער תוכן פון דער אחדות צווישן עלמא תתאה און עלמא עילאה וואָס ווערט נתבאר אין דעם סיפור הנ"ל, איז נוגע צו דער הבנה פון הגשת יהודה ליוסף „תקרבותא דעלמא בעלמא“²⁰).

און דערמיט איז אויך מובן וואָס דער זהר איז מקדים (בסיפור הנ"ל) אַז „ר' יצחק ור' יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא“

– דלכאורה איז צריך ביאור: דערפון וואָס זיי האָבן געזאָגט תורה איז פאָר־שטאַנדיק ממילא אַז זיי האָבן דעמאָלט געלערנט תורה; וואָס איז דער זאָגן אַלס הקדמה צו די תורות הנ"ל, אַז ס'איז ביי זיי געווען אַ מצב פון „לעאן באורייתא“²²?

נאָר ווייל אין דער אחדות פון „עלמא תתאה“ מיט „עלמא עילאה“ אין אַן אופן פון „למהוי כלא בשלימו חד“ איז דאָ אַ ספעציעלער חידוש וואָס איז ניטאָ אין אַנדערע אופנים של שלום ואחדות, וואָס כדי צו אויפטאָן דעם אופן אין שלום ואחדות – פאָדערט זיך די הקדמה פון „לעאן באורייתא“: עס איז (א) פאָרבונדן מיט תורה, און (ב) – אין אַן אופן פון „לעאן“, יגיעה בתורה (כדלקמן סעיף ה);

און דער אופן האחדות גיט אויך אַ הסבר אין דער אחדות מיוחדת וואָס ווערט אויפגעטאָן בין יוסף ויהודה, אַז „אתאחירו דא בדא“, אַז זיי ווערן בתכלית היחוד „בשלימו“.

(22) הדיוק „יתבי ליליא חד“ – נת' בלקוטי לוי"צ ש.

ד. דער ביאור אין דעם:

דער יחוד פון צוויי „וועלטן“ קען זיין בכללות דורך צוויי אופנים:

(א) דורך אַן אור עליון המאיר עליהם וואָס איז העכער פון ביידע וועלטן, ענינים שונים.

(ב) דורך אַ ממוצע צווישן די צוויי ענינים.

דער חילוק בין שני האופנים:

בשעת צוויי ענינים ווערן נתבטל מצד אַן אור שלמעלה משניהם און זיי ווערן נתאחד צווישן זיך, ע"ד ווי צוויי שרים וואָס ווערן נתבטל בפני המלך, איז די התאחדות ניט מצד זייער מציאות פרטית – נאָר ע"ד מאמר רז"ל²³ עה"פ²⁴ המשל ופחד עמו עושה שלום במרומו, „מיכאל שר של מים“²⁵ גבריאל שר של אש ואין מכבים זה את זה²⁶, וואָס דאָס קומט מצד דעם וואָס הקב"ה עושה שלום במרומו – מצד אַ הארה רבה פון דעם אויבערשטן, און מצד דעם איז דער שר של מים און דער שר של אש ניט מרגיש זייער מציאות ובמילא אויך ניט אַז זיי זיינען מנגדים והפכים זה מזה²⁷.

אַבער אין דעם אופן איז די אחדות ניט קיין אחדות בשלימות, וואָרום דער

(23) במדב"ר פי"ב, ת. וש"נ. אגה"ק סי"ב.

(24) איוב כה, ב.

(25) כ"ה באגה"ק שם. בכמדב"ר שם: מיכאל והוא שלג. ועד"ז הוא בשה"ש פ"ג, יא: מיכאל שר של שלג. ובתחומא פרשתנו ו: מיכאל מן המים.

(26) בכמדב"ר: לא זה מזיק את זה ולא זה מזיק את זה (ועד"ז בתחומא פרשתנו שם). והלשון „מכבין“ הוא בכמדב"ר שם לגבי השלום במלאך עצמו. אבל בשה"ש שם „ולא זה מכבה זה ולא זה מזיק זה“ (וראה בהמשך שם בנוגע לכמה עניני שלום: ולא זה מכבה זה).

(27) ראה אגה"ק שם. לקו"ת אמור לה, א. ובכ"מ.

פון שכל עצמו, און אויך ניט אין מציאות המדות עצמן, נאָר אין אַ דרגא וואו עס ווערט נחלש ונתמעט ענין השכל און אַ דרגא וואו די מציאות פון מדות שטייט בחלישות ובביטול.³¹

ד.ה. אין דעם חיבור פון צוויי ענינים (ובפרט בין עליון ותחתון) איז ניט שייך קיין אמת/ער חיבור. וואָרום ס'איז בא' משני פנים: אויב דאָס קומט מצד אָן אור עליון וואָס פועל'ט דעם ביטול פון ביידע ענינים, איז דאָן דער שלום ואחדות נאָר אין דעם כלל הדבר, ובהצד השווה שבין ב' הדברים, אָבער מצד ענינם הפרטי בלייבן זיי אָפגעטיילט³²; און ווען דער חיבור איז ע"י ממוצע וואָס איז מחבר ענינו הפרטי של כל אחד, איז דאָס ניט די מדריגה פרטית כמו שהיא, נאָר דער עליון ווערט „אויס" עליון און דער תחתון איז ניט די מציאות פון תחתון.³³

אש און די מים שבהם ווערן ניט נתאחד צווישן זיך. האש והמים מצד זיינע ענין בלייבן במציאותם, און זייער התאחדות קומט בלויז מצד ביטול ההרגש של כל אר"א. „כשמרגישים" את המלך – הקב"ה – זיינען זיי ניט מרגיש זיך (אַלס אָן ענין בפ"ע)²⁸.

דער צווייטער אופן איז – בשעת די אחדות קומט ע"י ממוצע צווישן צוויי ענינים, וואָס די אחדות איז – מצד דעם וואָס דער ממוצע האָט אַ שייכות און איז מעין פון די ביידע ענינים, און דערמיט איז ער (אַ ממוצע וואָס איז) מחבר איין ענין (העכערן) מיט דעם צווייטן (נידער-ריקערן). און אין דעם אופן – איז די אחדות מצד ענינו הפרטי פון יעדן ענין.

אָבער אויך די אחדות איז ניט באופן אָז ביידע מציאות'ן כמו שהם ווערן נתחבר, וואָרום דער חיבור איז ניט פון יעדן ענין ווי ער איז בפ"ע, נאָר בלויז ווי זיי זיינען זיך מתקרב זה לזה (דער עליון שטייט באופן של ירידה און דער תחתון באופן של עלי').²⁹

[וע"ד דוגמא בשכל ומדות³⁰, וואָס כאַטש מדות ווערן נולד מן השכל, ווי-באלד אָבער שכל און מדות זיינען צוויי פאַרשידענע „וועלטן", ביז הי'פ'ן דיקע וועלטן – שכל איז ענינו קרירות והתיישבות, און מדות איז ענינו חמימות והתפעלות – איז דער אופן ווי מדות ווערן נולד מן השכל ע"י ממוצע וואָס דאָס איז מדות שבשכל, וואָס דאָן ווערן נתחבר ונתאחד השכל והמדות. דער חיבור איז אָבער ניט אין דער מציאות

28 ראה סה"מ פר"ת ע' רכו. ושם „רק שאינן במציאותן ומהותן כו'".

29 ראה סה"מ תש"ג ע' 130.

30 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ה. בד קודש פ"ב ואילך, ורפ"ד.

31 להעיר משה"מ תש"ד ע' 18 ואילך.

32 וכפשוטו הלשון בכמדב"ר שם: לא זה מוזק את זה . . . ולא זה מכבה את זה. וע"ד השלום במכת ברד בין אש ומים שהובא (בכמדב"ר שם. וכן בשהש"ר שם) בהמשך להנ"ל (וראה גם שמו"ר פ"ב, ד) „צלוחיות של ברד מלאות אש ולא זו מכבה זו ולא זו מכבה זו . . . כיון שראו מלחמתו של מה"מ הקב"ה . . . עשו שלום ביניהם ועשו מלחמת הקב"ה במצרים" (הל' בשהש"ר שם). אבל כ"א פעל כפי תכונתו, הברד (מים) פעולתו, והאש פעולתו. וראה שמו"ר שם: מהו מתלקחת מת לקחת לאחר שמכהו הברד לוקחו האש ושורפו (וראה הפי' והלשונות בכמדב"ר ושהש"ר שם). ולהעיר מדעת ר"נ (בכמדב"ר וכן בשש"ר) שם: אש וברד פתוים זה בזה . . . כהדא שאשיתא כו'. וראה יפ"ת לשמו"ר שם (ובשאר מפרשי המדרש במקומות הנ"ל). בהג"י ובפי' הלשונות והדיעות במדרשים הנ"ל. פרש"י וראו ט, כד ובשפ"ח שם. ואכ"מ. וראה הערה הבאה.

33 להעיר מב' האופנים בהתכללות הכחות (ד"ה לסרבה המשרה ש"ת סה"מ קונטרסים ח"ב תלד, א ואילך). ובכ"מ. וראה בד קודש שם: (א) כמו שהם בעצם הנפש שבהם באחדות גמורה שההתכללות הוא לא מצד עצמם ולא בהם כ"א

זי מברייח מן הקצה אל הקצה, פון דעם קצה הכי עליון ביז דעם קצה הכי תחתון. און דעמאָלט ווערט נתגלה דער אמת פון יעדער מדריגה פרטית, וואָס די אמת'ע מציאות פון יעדן עולם איז ג'ט' לעכקיט, ס'איז דאָך אין עוד מלבדו³⁸, און דאָס איז ענינו פון יעדן עולם (און נאָכמער – פון יעדן נברא ונוצר ונעשה פרטי) צו מכיר זיין אלקות³⁹ אַלס ענינו וציורו הפרטי פון יעדן עולם, און צו מגלה זיין דאָס גופא אַז אין עוד מלבדו.

כדי אָבער אַז דער אמת פון אורייתא זאָל דערהערט ווערן אין וועלט, בעלמא עילאה און בעלמא תתאה, איז דאָס דורך⁴⁰ „אדם עלי' בראתי“⁴¹, דורך אידן.

און דאָס איז דער זהר מקדים אַז „הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא“, ווייל דורך „ולעאן“ דער יגיעה בתורה, וואָס מ'איז זיך מבטל צו תורה, ווערט מען אַ כלי אַז דורך דעם זאָל נמשך ונתגלה ווערן די בחי' אמת שבתורה⁴², ובמילא

ככדי עס זאָל זיין אַן אחדות אמיתית, אַז די מדריגה פרטית כמו שהיא ווערט נתאחד מיט דער צווייטער מדריגה כמו שהיא – דער עליון ווי ער איז אַן עליון מיטן תחתון ווי ער איז תחתון – איז דאָס דורך דעם גילוי פון ענין האמת³⁴, וואָס מדת האמת איז מברייח מן הקצה אל הקצה³⁵.

ה. און דאָס קומט ער מסביר זיין דאָ אין זהר:

עס איז דאָ „עלמא תתאה“ און „עלמא עילאה“ ווי זיי זיינען מצד הבריאה, „דכד ברא קב"ה עלמא עבד עלמא תתאה כגונא עלמא עילאה“, וואָס דעמאָלט איז דאָס נאָר „כגונא“, „וכלא דא לקבל דא“, ביז אַז עלמא תתאה איז אַ כלי²⁰ אויף צו מקבל זיין פון עלמא עילאה. ווי אַזוי אָבער ווערט דער חיבור באופן פון „למהוי כלא בשלימו חד“ – איז דאָס דורך דער הקדמה פון „לעאן באורייתא“³⁶:

תורה, וויבאָלד ענינה איז אמת³⁷, איז

תרס"ו ע' שפו ואילך (וראה גם שם ע' קד ואילך). ובכ"מ.

(38) ואתחנן ד, לה.

(39) ראה לקו"ש ח"ו ע' 19 ובהערה 55 שם.

(40) כי זה שתורה הוא ממוצע המחבר „ב' המהותים יחד וממילא ההתחברות הוא בעצם מהותם ממש“ (ל' המשך תרס"ו שם ריש ע' שפז) הוא כפי שתורה הוא ממוצע בין אוא"ס לנש"י. אבל הממוצע דתורה בין אוא"ס לעולמות הרי"ז באופן דממוצע המפסיק (סה"מ ש"ת ע' 71. ועוד). ורק ע"י עבודת ישראל, „ולעאן באורייתא“ הרי הם פועלים החיבור בעולמות ע"ד שהוא בנש"י.

(41) ראה ביאורו"ש שם (כה, ד ואילך).

(42) וכידוע בפירושי הזהר (ח"א קל, ב), יעשה למחכה לו (ישע"י סד, ג) .. איננו דדחקין למלה דחכמתא ודייקין לה כו" – ראה בארוכה המשך תרס"ו ד"ה ואברהם זקן וד"ה ויתן לך. וראה גם שם ע' תכב ואילך, דמה שנקבע הלכה כב"ה שנוחין ועלובין היו (עירוניו יג, ב) – כי הלכה היא בחי' „אמת לאמיתו“ שבתורה (ע"ש. ובלקו"ש חכ"א ע' 115. וש"נ).

מצד מקורם (וגם כחות הפכים דמוחין ומדות עד"מ יכול להיות שניהם בהתגלות, כמו שבעת שמחה שמתגלים כחות עצמי' יכול להיות בתוקף התפעלות המדות ובתוקף התגלות המוחין). אבל אין כלולים זה עם זה. (ב) אופן התכללות שהן כלולות זע"ו, והתכללות זו שייכת רק בהתפשטות הכחות שהם בבחי' חלישות. ע"ש.

(34) במאמרי אדה"ז – פרשיות ח"ב (ע' תרמח) ועד"ז בכ"מ (וראה גם אגה"ק שם) מבואר דגם ענין הנ"ל דעושה שלום במרומי הוא מצד קו האמצעי. אבל לכא' זהו מצד הענין שבקו האמצעי שמקבל הארה ממקום שהוא למעלה מחו"ג. ע"ש. ולא מצד ענין האמת שמברייח מן הקצה אל הקצה.

(35) להעיר מבד קודש שם.

(36) ע"ד דפדה בשלום מקרב – הוא ע"י תורה דוקא (ולא תפלה) – ראה דרושים ד"ה פדה בשלום (תרנ"ט ע' קסב ואילך). תשי"ד (סי"ט ואילך). ועוד.

(37) ראה בארוכה עד"ז (וע"ד הממוצע דתורה) – סה"מ תנ"ט ס"ע עט ואילך. המשך תער"ב ח"ב פר"מ ססא"ב (וראה שם פרק ססד). וראה גם המשך

מיינט עס, אַז עס וועט זיין גרעסער (ניט נאָר פון תלמוד ב^{9ט}, נאָר) אויך פון תלמוד ווי ער איז אין זיך כולל די מעלת המעשה – „שניהם בידו“, וצ״ע ווי קען מען זאָגן, אַז „מעשה“ זאָל זיין העכער פון דעם וואָס „שניהם בידו“?

מוז מען זאָגן, אַז דאָס וואָס לעת״ל איז „מעשה גדול“, איז עס ווייל דעמאָלט וועט מעשה פאַרמאָגן אין זיך ביידע מעלות (דמעשה ותלמוד).

ויתרה מזה: כשם ווי בזמן הזה איז „תלמוד מביא לידי מעשה“, איז לעת״ל וועט זיין פאַרקערט – אַז דורך „מעשה“ וועט אַרויסקומען (מעלת ה)תלמוד⁴⁶.

ז. וי״ל הביאור אין דעם:

ובהקדים התמי – ווי וועט מען וויסן המעשה אשר יעשו איידער מען האָט תלמוד, מען איז לומד?

וי״ל: לעתיד לבא וועט דאָך זיין ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁴⁷ און במילא „אעביר“ די מעגליכקייט פון יצרו אנסו⁴⁸ און ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו' כי פי ה' דיבר⁴⁹, ביז אַז אַ תאנה וועט שרייען מ'זאָל איר ניט בעארבעטן, לוקט זיין שבת⁵⁰ – וועט מען ניט דאַרפן אַנקומען צום לימוד הל' שבת כדי דאָס צו מונע זיין, ע"ד ווי אַ פיצל קינד שטעקט ניט זיין האַנט אין פייער⁵¹,

פועל'ט עס „למהוי כולא בשלימו חד“, די אחדות פון עלמא תתאה מיט עלמא עילאה כמו שהם⁴⁴, וואָרום עס ווערט דערהערט די אמת'ע מציאות פון יעדן עולם פרטי, כנ"ל.

ו. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פאַר-שטיין דעם ענין פון הגשת יהודה ליוסף וואָס תוכנה איז (כנ"ל) – „תקרובתא דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כולא חד“, ובהקדים:

עס איז ידוע⁴³ דער ביאור החילוק צווישן יוסף ויהודה אין עבודת השם – אַז ענינו של יוסף איז תלמוד, און ענינו של יהודה – מעשה. ומהאי טעמא, איז בזמן הזה יוסף העכער פון יהודה (וואָס דערפאַר – „ויגש אליו יהודה“, הגשת יהודה אל יוסף) – ווי די מסקנא⁴⁴ אין גמרא אַז „תלמוד גדול“; משא״כ לעת״ל וועט יהודה זיין העכער פון יוסף – „ועבדי דוד מלך עליהם“ – ווייל לעת״ל וועט נתגלה ווערן די מעלת המעשה, און עס וועט זיין „מעשה גדול“.

ולכאורה פאָדערט זיך הסברה:

דער טעם פאַרוואָס „תלמוד גדול“ זאָגט די גמרא – ווייל „תלמוד מביא לידי מעשה“, ובמילא „נמצאו שניהם בידו“⁴⁵: מ'האָט ביידע מעלות, סיי פון תלמוד און סיי פון מעשה⁴⁶; וואָס דער-פון איז פאַרשטאַנדיק בנוגע צו לעת״ל, אַז דאָס וואָס מען זאָגט „מעשה גדול“

^{46*} עיין גם אוה"ת סידור ע' רכו.

⁴⁷ זכר' יג, ב.

⁴⁸ ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

⁴⁹ ישעי' מ, ה.

⁵⁰ מדרש תהלים (שו"ט) עג בסוף. יל"ש ירמי' רמז שטו בסופו. ולהעיר מתענית יא, א. חגיגה טז, א. – ולהעיר מאוה"ת ואתחנן ע' רעז.

⁵¹ ועפ"ז מובן דיוק הדוגמאות שבאגה"ק סכ"ו (קמג, סע"א. ע' 290). – ובמדרש תהלים ויל"ש שם ממשיך: בעולם הזה אדם הולך לשמש עם אשתו והיא נדה אין מי מעכב בידו אבל לעתיד לבוא אם

⁴³ אוה"ת ריש פרשתנו. שם (כרך ה) תתקפה. א.

ענין הגשת יהודה ליוסף תרכ"ט. ד"ה ועבדי דוד (הא' והב') תרצ"ט (תש"ח). ועוד. וראה תו"א ותו"ח ריש פרשתנו עד"ז – בענין שמים וארץ.

⁴⁴ קידושין מ, ב.

⁴⁵ פרש"י קידושין שם ד"ה שהתלמוד.

⁴⁶ ראה אוה"ת דו"ה ועבדי שבהערה 43. המשך

תרכ"ו ע' תקכח ואילך.

ומעשה קומט מצד התורה (חכמה), ווי דער סדר השתלשלות פון כחות הנפש – שכל, מדות ומחדו"מ.

לעתיד לבא אָבער וועט זיין בגלוי דער ביטול שבמעשה דער ביטול שמצד עצם הנפש (וואָס דערפאַר איז „מעשה גדול“). און וויבאַלד אָ דער עצם הנפש איז דאָך דער שרש פון אַלע כחות הנפש, דעריבער, בשעת עס ווערט נתגלה דער עצם הנפש (דורך מעשה), ברענגט עס בדרך ממילא אויך דעם גילוי פון אַלע כחות הנפש, ווי זיי זיינען פאַרבונדן מיט שרשם, עצם הנפש⁵⁶.

קומט אויס, אָז אין דעם „מעשה גדול“ פון לעתיד לבא איז דאָ בהוספה צו מעלת המעשה, אויך מעלת התלמוד, ויתרה מזה – ווי תלמוד איז פאַרבונדן מיט עצם הנפש.

ט. עפ"ו וועלן אויך מוסבר ווערן די צוויי קצוות בנוגע מלכות יהודה לעת"ל – אָז „ועבדי דוד (דוקא) מלך עליהם“, אָבער לאידך איז דאָס אין אָן אופן וואָס (ניט אָז „יוסף“ ווערט בטל, נאָר וואָס) עס איז דאָ די אמתות צווישן יוסף ויהודה – „ועשיתם לעץ אחד והיו אמת ביד“:

דער טעם פאַרוואָס „ועבדי דוד (דוקא) מלך עליהם“ איז, ווייל דוקא „מעשה“ (אין וועלכן ס'איז דאָ דער ענין הביטול וכפי) דערלאַנגט אין עצם הנפש שלמעלה מכל הכחות,

אָבער דורך דעם גופא ווערט נרגש אין יעדן כח (בפ"ע) אמיתית ענינו ווי דאָס איז מצד העצם, וביטול שבהכח

56 ראה עדי"ו קונטרס ענינה של תורת החסידות (ס"ה ואילך) לגבי (יחידה שנפש ויחידה שבתורה, דלהיותה „עצמי“ נמצאת בכל דבר. ע"ש.

און אַ בהמה⁵¹ שפרינגט ניט אין פייער⁵².

ח. עס רעדט זיך אין חסידות⁵³, אָז דער טעם פון דעם מ"ד אָז „מעשה גדול“, איז (ניט אַזוי מצד דעם ענין פון מעשה המצות כשלעצמו, נאָר) ווייל „מעשה“ איז מלשון „מעשין על הצדקה“⁵⁴, דער ענין הכפי'. מעשה המצות איז (לאמתה) מצד קבלת עול מלכותו ית', די כפי' וביטול צום רצון העליון. און דערפאַר איז „מעשה גדול“ – ווייל דער ביטול וכפי' (וואָס איז אין מעשה המצות) איז שרשו פון דעם עצם הנפש, וואָס איז העכער פון שכל (תלמוד).

און דער חילוק פון זמן הזה און לעתיד לבא:

דער⁵⁵ ביטול ווי עס הערט זיך בזמן הזה, איז די מדריגה פון יראה תתאה, ביטול חיצוני, וואָס דער ביטול איז פאַר-בונדן מיטן כח הכי תחתון, דער ענין היראה וקבלת עול. און דערפאַר איז בזמן הזה תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה, ווייל די מדריגה פון כפי'

רצה לעשות האבן זועקת ואומרת ממקום מושבה נדה היא.

52 שלכן פטור השומר באם נשתית ועשתה כן (עייני טור וסמ"ע חו"מ ר"ס שפג ושו"ע שם סו"ס תיח לגבי מזיק בהמה. וראה גם ב"ק נד, ב), רמב"ם הל' נזיקי ממון (פ"ב הט"ז – מהשיעור דמוצש"פ ויגש פ' ויחיא) תשמ"ה, שו"ע חו"מ (ס' תי ס"ט) – לגבי בור).

53 ראה אמרי בינה שער הק"ש פצ"ב. ד"ה ושננתם במאמרי אדה"ז – תקס"ז (ע' דש ואילך) ואוה"ת ואתחנן (ס"ע רלט ואילך). תרס"ו שם. ד"ה ועבדי דוד שבהערה 43. ועוד.

54 ראה ב"י לטו"ד סרמ"ח.

55 ראה תו"א פרשתנו מד, א. תו"ח פרשתנו פי"א. אוה"ת לשה"ש עה"פ קורות בתינו. – ולהעיר שבתו"ח ואוה"ת מפרט שתי דרגות בביהמ"ק – דלעת"ל ודשלמה שהוא (רק) בדוגמא דלעת"ל. ואכ"מ.

זיין באופן⁶⁰ אַז מלכות יהודה איז גובר אויף (און העכער פון) מלכות יוסף, נאָר דאָס איז אויך⁶¹ מלכות ישראל.

און דאָס קומט וויבאַלד „ועבדי דוד מלך עליהם. . . ודוד עבדי נשיא להם לעולם“: זיין מלוכה איז ניט באופן של התנשאות ורוממות, נאָר אין אַן אופן פון ביטול ווי „דוד אביו“, וואָס איז געווען בתכלית הביטול והשפלות⁶².

און ווי ס'איז אויך מרומז אין רמב"ם⁶³ — „ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו“, ניט

(60) בתנחומא פרשתנו שם מפרש בנוגע ל„ואת יהודה שלח לפניו“ (פרשתנו מו, כח) שהוא ע"ד עושה שלום במרומיו — מיכאל וגבריאל. — ואולי י"ל שזהו הפי' ע"פ פשוטם של דברים „יהודה ויוסף, זה ארי וזה שור אתמול מתנחזין זה עם זה ועכשיו הוא משלחו אצלו“ (ל' התנחומא שם). אבל ע"פ פנימיות התורה בזהר כו' (וההסכרה בחסידות בפ"י ויגש אליו יהודה) הרי זה באופן „לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד“.

(61) ראה המשך תרס"ו ס"ע תקלד בהמשך להביאור דלעת"ל יהי' יהודה למעלה מיוסף וכמ"ש ודוד עבדי נשיא להם, שיתגלה שרש ומקור האמיתי דבחי' מלכות, מסיים „אלא שהגילוי יהי' לעתיד ג"כ ע"י יוסף בחי' נשמות דמ"ה אבל זהו שיתגלה ע"י בחי' אמיתית ההמשכה שמשיכים נשמות דב"ן בעבודתם“.

(62) „שויתי ודוממתי“ — מגזירת „דומם“ (תהלים קלא, ב. ובראב"ע שם). וראה גם רמב"ם סוף הל' לולב. — וצע"ק ממשנת בחילוקי הביטול דמשה (מה), אברהם (עפר ואפר), דוד (תולעת) — ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' פא. וראה מצה זו — תר"מ פל"ג*.

(63) הל' מלכים ספ"א.

שמצד עצם הנפש — אַז ענינו פון דעם שכל ולימוד איז ניט קיין ענין בפ"ע (שכל אַלס שכל)⁵⁷ נאָר ווי ער איז אַ חלק ופרט פון דעם עצם⁵⁸,

און דערפאַר וועט דוקא דעמאָלט זיין די אמת'ע אחדות, „ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידיו“:

בשעת מען זאָגט „תלמוד מביא לידי מעשה“, איז אע"פ אַז דורך דעם איז „נמצאו שניהם בידו“, בלייבן זיי צוויי באַזונדערע ענינים ומעלות, און וויבאַלד אַז „תלמוד מביא לידי מעשה“ — איז „תלמוד גדול“ באופן אַז תלמוד שטייט העכער פון מעשה;

בשעת אָבער עס ווערט נתגלה (דורך מעשה) דער ביטול שמצד עצם הנפש און דאָס איז אויך מגלה הענין אין אַלע כחות הנפש בפ"ע — דאָן ווערט אַן אחדות בשלימו חד צווישן אַלע כחות⁵⁹.

און דערפון קומט אַרויס בנוגע צו מלכות דוד לעת"ל, אַז דאָס וועט ניט

(57) ראה לקו"ש ח"ח ע' 5 — אופן הג' בגילוי נקודת היהדות, שנעשה כל מציאותו עד שהשכל מצ"ע מחייב ומבין בהתאם עם נקודת היהדות.

(58) ראה תו"ח שם פי"ב לגבי יתרון מעלת ביהמ"ק (בחי' יהודה) לגבי משכן (בחי' יוסף), שלכן נעשה עיקר הבית מאבנים ועפר שהם בחי' דומם: וזהו טעם ענין עלי' בחי' הדומם לעץ* דלע"ל בבה"מ המעוזה שע"ג הקורות וגם הדפנות שהן כמו אהו"ר שנוגדים מן השכל גם הם יהי' מאבנים ועפר שהוא בחי' הביטול אמיתי בח"ע דוקא שגם התפעלות אה"ר בתענוגים שנק' יש מורגש גם הם יהיו בבחי' הביטול דח"ע ויר"ע. (59) ומה שמעשה גדול הוא לפי שמעשה (הביטול שמצד עצם הנפש) הוא הסיבה לגילוי מעלה זו בתלמוד.

(* כ"ה בתו"ח שם. וי"ל שהוא ע"ד ויגש אליו יהודה. וצ"ע. ואולי צ"ל „על הענין“. — ובכמה כתי' ההאמר הלשון: הדומם לע"ל.

(* ובמ"א איתא בהמשך לזה שהבעש"ט הי' רגיל לומר בתפלתו אוף (קוף) — ראה מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר „התמים“ ח"ב ע' 150. אגרות קודש ח"ב ע' שג.ו). וראה רבי ח"א ספ"ב (ושוה"י דגרת הביטול דלמטה מ'תולעת', בהיותו בע"ז דומה לאדם.

נאָר זיין עסק המצות איז בביטול כדוד אביו, נאָר אויך זיין לימוד התורה איז מתוך יגיעה וביטול⁶⁴ – וואָס דאָס איז

(משיחת ומאמר ש"פ ויגש תשל"ב.
מאמרי ד"ה ועבדי דוד תשמ"ב)

(64) ראה גם המשך תרס"ו ס"ע תקלה ואילך.

